МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
до вивчення вибіркової компоненти
для здобувачів ступеня доктора філософії
спеціальності В 9 «Історія та археологія»
денної та заочної форм навчання

Київ2026

УДК 94:902(477)
І-89

Укладач В.В. Єгоров, канд. істор. наук, доцент

Рецензент С .В. Адамович, д-р іст. наук, професор

Відповідальний за випуск В.Ф. Деревінський, д-р іст. наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук та історії, протокол №12 від 17 червня 2026 року.

В авторській редакції.

Історіографія та джерелознавство історії України [електронний
І-89 ресурс]: методичні рекомендації до вивчення вибіркової компоненти /уклад. В. В. Єгоров. – Київ : КНУБА, 2026. – 43 с.

Містить плани семінарських занять, тематику індивідуальних завдань та контрольних робіт, питання модульного та підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

Призначено для здобувачів ступеня доктора філософії спеціальності В 9 «Історія та археологія» денної та заочної форм навчання.

© КНУБА, 2026

ЗМІСТ

Загальні положення……..……. 3
Методи навчання…..... .10
Тематика лекцій та практичних занять..... 14
Методичні рекомендації та вимоги до написання
індивідуальної роботи. 17
Розподіл годин самостійної роботи здобувачів…….24
Методи контролю та оцінювання знань здобувачів ……...25
Політика щодо академічної доброчесності…… ……....27
Політика щодо відвідування ……...27
Питання підсумкового контроля ……..…28
Список літератури…….32
Інформаційні ресурси……..…..41

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

У межах цього курсу здобувачі за спеціальністю В9 «Історія та археологія» продовжують набувати загальні та фахові компетентності, пов'язані зокрема із вивченням курсу **«Історіографія та джерелознавство історії України»**. Ця дисципліна є вибірковим компонентом освітньої наукової програми спеціальності «Історія та археологія». Варто наголосити, що допуск здобувача до захисту здійснюється після успішного виконання ним його індивідуального навчального плану, до складу котрого входять вибіркові дисципліни. Отже, метою викладання цієї вибіркової дисципліни є – сформувати у аспірантів уявлення про основні аспекти історіографії та джерелознавства як наукової дисципліни. Варто наголосити на тому, що існує значна кількість поглядів на історіографію. Головні проблеми сучасної історіографії історії України суттєво розширилися з впливом студій з інтелектуальної історії, філософії історії, культурології, політології, етнології, соціальної психології. На сучасну історіографію історії України суттєво вплинув розвиток тематичної історіографії, біографічної історіографії, інституційно- організаційної, предметно-структурної історіографії, неформальної історіографії(напрями, школи, течії), регіональної історіографії, культурології історіографії, історії історіографії, історії теорії (методології та методики). Здобувачам

Вивчаючи цей курс здобувачі отримують уявлення про досягнення світової й української історіографії та джерелознавства, вони засвоюють основні принципи, закони і категорії цих наук, актуальні проблеми сучасної вітчизняної історіографії, джерелознавства. Отримують уявлення про її методологічні функції, зокрема порівняльно-аналітичну; а також з'ясовують, що основні поняття, категорії, терміни історіографічної та джерелознавчої науки потрібні для функції формалізації результатів наукового розвитку, наукових досліджень і розробок. Здобувачам також варто звернути увагу на те, що вивчаючи минуле в свідченнях про нього вони мають усвідомити труднощі історичного пізнання – неможливість експериментального відновлення минулого, фрагментарність свідчень минулого, зв'язок наявних свідчень з ідеологією.

В межах цього курсу здобувачі також отримують уявлення про сучасні способи використання інформаційно-комунікаційних технологій в обраній сфері діяльності; основи історіографічного аналізу

досліджень та джерельної бази теми; сучасні підходи до вивчення історичних процесів, їх впливу на процеси сучасності та широко розмаїття джерел котре відповідає історичному періоду, що розглядається в їхньому дисертаційному дослідженні.

Здобувачі також набувають навичок самостійно усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням результатів роботи попередників. використовувати фундаментальні і прикладні історичні знання в сфері професійної діяльності; вміти самостійно аналізувати факти, явища самостійно та усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням результатів роботи попередників. Використовувати фундаментальні і прикладні історичні джерелознавчі знання в сфері професійної діяльності. Вміти використовувати сучасні способи використання інформаційно-комунікаційних технологій в обраній сфері діяльності. Мати навички здійснення історіографічного та джерелознавчого аналізу досліджуваної теми. Застосовувати сучасні підходи до вивчення історичних процесів, зважаючи на їх вплив на процеси сучасності, опанувати навички аналізу сучасних процесів з урахуванням їх історичного контексту і розуміння сутності методологічних підходів, що розвиваються різними історіографічними та джерелознавчими школами.

Мета курсу – сформувати у здобувачів розуміння основних аспектів історіографії та джерелознавства як наукових дисциплін, усвідомлення суті функціонування історичної та джерелознавчої науки в Україні, зміни наукових підходів до вивчення української історії та історичних джерел, забезпечити підготовку здобувачів до проведення дослідницької роботи.

Компетенції аспірантів, що формуються у результаті засвоєння дисципліни

Інтегральна Компетентність (ІК) Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу інформації, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей в процесі вирішення дослідницьких і практичних завдань.

ЗК02. Здатність систематизувати знання та розуміння філософських методологій пізнання, ключових засад професійної етики, систем морально-культурних цінностей, принципах толерантності, які базуються на принципах поваги до різноманітності та мультикультурності.

ЗК04. Здатність ініціювати і проводити оригінальні наукові дослідження, ідентифікувати актуальні наукові проблеми, здійснювати пошук та критичний аналіз інформації, продукувати інноваційні конструктивні ідеї та застосовувати нестандартні підходи до вирішення складних і нетипових завдань.

ЗК05. Здатність о цілеспрямованого та наполегливого самовдосконалення, усвідомлення соціально-моральної та етичної відповідальності за одержані наукові результати.

ЗК06. Здатність презентувати та обговорювати результати своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також вільно читати та розуміти іншомовні наукові тексти, володіти комунікативною культурою відповідно до спеціальності та наукових інтересів.

ЗК07. Здатність ініціювати, обґрунтовувати та управляти актуальними науковими проєктами інноваційного характеру, складати пропозиції щодо їх фінансування, реєстрації прав інтелектуальної власності, самостійно проводити наукові дослідження, взаємодіяти у колективі та виявляти лідерські здібності при виконанні наукових проєктів.

ЗК08. Здатність використовувати сучасні методи та технології

наукової комунікації державною та іноземною мовами на сучасному технологічному обладнанні з залученням цифрових технологій та новітнього інструментарію для проведення досліджень на рівні якісного виконання, яке відповідає національному та світовому рівням.

ЗК09. Здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, в наукових структурах, закладах та підрозділах, використовуючи сучасні методи педагогічної майстерності та принципи когнітивної психології в поєднанні з володінням загальнонауковим та спеціальним критеріально-понятійним апаратом науковця-дослідника.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК01. Володіння актуальною інформацією щодо сучасного стану, тенденцій розвитку, проблематики та наукової думки у сфері професійної діяльності.

ФК02. Здатність використовувати сучасні методи фізичного, математичного моделювання, статистичного аналізу та прогнозування із використання новітніх прикладних програм, комп'ютерних систем та мереж, програмних продуктів при створенні нових знань, отриманні наукових та практичних результатів у сфері професійної діяльності.

ФК03. Здатність розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні та комерційні міркування, що впливають на реалізацію технічних рішень.

ФК05. Здатність до застосування категоріально-понятійного апарату, новітніх теорій, концепцій, технологій та методів, необхідних для розв'язання комплексних проблем в історичній сфері.

ФК06. Здатність до володіння принципами відбору, використання історіографічного напрацювання й архівних документів для реконструкції різноманітних сторінок української історії, зокрема дослідження суспільно- політичних, державотворчих, соціокультурних аспектів, з врахуванням світового контексту.

ФК07. Здатність здійснювати аналіз історичних процесів та явищ національної історії, зіставляти та узагальнювати подібні та відмінні тенденції в історії розвитку України та інших країн.

Програмні результати навчання Знання (ЗН)

ПР02. Здатність продемонструвати глибинні системні знання і розуміння вітчизняного та зарубіжного наукового доробку та практичного досвіду, сучасної методологічно- методичної бази проведення наукових досліджень.

ПР04. Здатність продемонструвати знання із наукової та професійної підготовки для підтвердження достатнього рівня компетентності у виборі методів наукових досліджень, оцінки їх наукової новизни та практичного значення при вирішенні спеціалізованих завдань в галузі

Уміння (УН)

ПР05. Вміти виявляти зв'язки між сучасними науковими концепціями в суміжних предметних сферах для обґрунтування нових теоретичних та

практичних рекомендацій для розв'язування науково-практичних задач в області теоретичних досліджень, застосовувати їх в галузі професійної діяльності.

ПР06. Вміти застосовувати універсальні навички дослідника, достатні для розв'язання комплексних проблем у галузі професійної, дослідницько- інноваційної та /або науково-педагогічної діяльності за фахом та продукування нових ідей та методів, спрямованих на покращення науково-практичної діяльності в галузі.

ПР14. Виокремлювати актуальні історичні проблеми та визначати їх структуру, взаємозв'язки чинників, проявів і наслідків як об'єкта наукового дослідження.

ПР15. Комплексно розуміти особливості випливу історичних процесів на розвиток особистості, суспільства та держави.

ПР16. Комплексно розуміти важливість історичної національної пам'яті, соціально відповідальної діяльності на основі етичних міркувань (мотивів).

Комунікація (КОМ)

ПР07. Демонструвати навички усного та письмового спілкування державною та іноземними мовами, використовуючи навики міжособистісної взаємодії, працюючи в міжнародному контексті з різними стейкхолдерами галузі, з використанням сучасних інформаційних технологій та засобів комунікації.

ПР08. Володіти сучасними інформаційними технологіями для розробки,

організації та управління науковими проєктами та/або науковими дослідженнями, презентації їх результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації.

ПР09. Демонструвати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику, академічну доброчесність, повагу до різноманітності та мультикультурності в поєднанні з володінням передовими методиками викладання у вищій школі і постійним самовдосконаленням професійного та наукового рівня

Автономія і відповідальність (АіВ)

ПР10. Здатність ефективно працювати самостійно або в групі, вміння отримувати бажаний результат в умовах обмеженого часу з акцентом на професійну сумлінність і з дотриманням етичних міркувань, уміння та навички проводити моніторинг робіт та вчасно вносити корективи в план робіт за проєктом.

ПР11. Здійснювати успішну інноваційну науково-технічну діяльність у соціально-орієнтованому суспільстві на основі міжособистісних взаємовідносин для максимального самовираження на основі терпимості психологічної сумісності та етики поведінки.

ПР12. Демонструвати вміння самостійно ставити та розв’язувати відповідні організаційно-управлінські завдання на основі дотримання законодавчої бази, принципів доброчесності та відповідальності за успішний кінцевий особистий та командний результат на основі

сучасної теорії і практики організації та управління функціонуванням науково- професійних видів діяльності.

ПР13. Здатність формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації на основі аналізу літературних джерел, патентних досліджень, повного циклу теоретичних і експериментальних досліджень, проведених за сучасними методиками

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу «Історіографія та джерелознавство історії України» здійснюється у формі практичних занять, самостійної роботи здобувачів з першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (статей, розділів дисертаційного дослідження), модульного контроля.

Практичне заняття як форма навчального процесу та самостійна робота здобувача вводить в предмет «Історіографії тат джерелознавство історії України», знайомить з найважливішими проблемами історіографії (світової та вітчизняної) та джерелознавства, забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе здобувачам отримати цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал.

Практичне заняття – це також активний метод перевірки знань, якому передує опрацювання здобувачем першоджерел, посібників, історіографічних досліджень, досліджень джерел, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ. Під час семінарів здобувачі виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), готують історіографічні огляди/огляди джерельної бази до розділів дисертаційного дослідження/статей у фахових наукових виданнях, висловлюють власні оцінки, демонструють вміння та навички історіографічного та джерелознавчого аналізу новітніх проблем, подій та процесів минулого історії України. Плани семінарських занять для студентів енної форми навчання всіх спеціальностей охоплюють 12 тем з курсу ”Історіографія та джерелознавство історії України”.

Для підготовки кожної теми практичних занять здобувачам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дасть змогу ґрунтовно опанувати відповідну проблематику.

Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА.

Під час роботи на семінарі здобувачі мають продемонструвати свої знання, вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом історіографії та джерелознавства. Високу оцінку здобувач отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власними записами. Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10-15 хв зазвичай перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді включає такі форми участі в семінарі : доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

У разі організації навчального процесу онлайн лекції, практичні заняття проводяться на платформі Microsoft Teams. Викладач формує відповідну команду, для чого кожен здобувач повинен мати адресу корпоративної пошти КНУБА. Навчальні матеріали розміщуються в Microsoft Teams, а також на Освітньому сайті КНУБА. Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу раз на тиждень. Графік доводиться до здобувачів на початку вивчення ними дисципліни.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ І

Змістовний модуль 1

Тема №1. Українська історіографія та джерелознавство як спеціальна галузь знань і навчальна дисципліна

1. Поняття «українська історіографія». Предмет, завдання і об’єкт.
2. Джерелознавство історії України. .
3. Періодизація української історіографії.
4.Пошук, збереження та використання джерел з історії України.
5.Видова класифікація історичних джерел, типи, підтипи джерел, групи джерел котрі відрізняються за зберігання і кодування історичної інформації.

Тема №2. Ранні писемні твори з історії України. Південно-Руське літописання. XII – XIII ст. Українська історична думка в XVI – XVII ст. Нові явища у розвитку історичних знань в Україні в середині XVIII ст.

1.Різноманіття підходів джерелознавців до класифікації джерел.
2. Археологічна наука як основний провідник у здобутті дослідниками речових джерел.
3. Перехідна група між речовими і писемними джерелами: монети, медалі, печатки.
4.Умови та причини створення літописів.
5.Повість Минулих літ. X-XII ст.
6.Київський літопис XII ст.
7.Галицько-Волинський літопис XIII ст.

Тема №3 Розвиток історичних знань в Україні. Києво Могилянський колегіум (академія) та формування історичної думки XVII ст.

1. Козацькі літописи XVII ст. Літопис Самовидця.
2. Густинський, Львівський та Київський літописи XVII ст.
3. Г. Граб'янка про Б.Хмельницького .
4. «Літопис» С. Величка.
5. «Хроніка» Ф. Сафоновича.
6. «Синопсис» І.Гізеля.
7. Ф. Прокопович та його вплив на гуманітарні науки в Україні та російській імперії.
8. Географічна карта як історичне джерело.
9. Історія картографії.
10. Джерелознавча критика картографічних джерел.

Змістовний модуль 2
Українська історична наука наприкінці XVIII–на початку XXI ст.

Тема №4. Українська історична думка та джерелознавство другої половини XVIII – першої третини XIX ст.

1. Проблема авторства "Історії Русів".

2. Бантиш -Каменський та його “Історія Малої Россії”.
3. М. Маркевич –дослідник історії України.
4. Використання у вивченні зображальних джерел історичних, джерелознавчих методів.

Тема №5. Становлення і розвиток української історичної науки в середині XIX ст.

1. Зміст суспільних поглядів М. Максимовича.
2. М. Максимович —засновник романтизму в Україні.
3. М. Максимович і проблема походження українського народу та етнічної приналежності Київської Русі.
4. Історія українських земель XVI-XVII століть у працях М. Максимовича.
5. М. Максимович як дослідник Коліївщини.

Тема №6. Українська історіографія та джерелознавство наприкінці XIX ст.

1. Суспільні погляди М. Костомарова.
2. М. Костомаров про загальну схему російської та української історії. Основні проблеми історії Русі.
3. М. Костомаров про повстання Богдана Хмельницького та історію України XVII – початку XVIII століття.
4.Вивчення та багатоманітність статистичних джерел.
5. Масові обстеження, описи, переписи, запровадження обліку та звітності як умови створення статистичних джерел.
6. Історична наука в Україні наприкінці XIX ст.
7. В. Антонович та його суспільно-політичні-погляди.
8. В. Антонович – історик українського козацтва.
9. В. Антонович як засновник української історичної науки, його діяльність у Тимчасовій комісії для розбору давніх актів, «Київська школа».
10.Запровадження у XIX ст. системи методів джерелознавства, пов’язаних з пошуком та виявленням джерел.
11.Критичний аналіз, виявлення достовірності та цінності джерел, з огляду на його наступне дослідницьке використання.
12.Етапи роботи з джерелами.

Тема №7. Утвердження української національної історіографії та джерелознвства на зламі XIX – XX ст. Схема української історії М. Грушевського.

1. Герби і емблеми, історія Гетьманщини та малоросійської старшини у висвітленні О. Лазаревського.
2. Д. Яворницький як дослідник запорозького козацтва.
3. Громадянсько-політична діяльність М. Грушевського.
4. Поява «Звичайної схеми «руської історії» М. Грушевського.

Тема №8. Українська історична наука на початку XX ст.

1. Діяльність українського наукового товариства у Києві.
2. Дослідження історії Слобожанщини у спадщині Д. Багалія.
3. «Исторія українського народу» та дослідження сільського судочинства доби середньовіччя О.Єфименко.
4. М. Аркас - дослідник України – Русі.

Тема №9. Державницький напрям в українській історіографії. Джерелознавство історії України на початку XX ст.

1. Українська історична наука за кордоном.
2. Життєвий шлях та світогляд В. Липинського.
3. Нація і держава, еліта, інтелігенція, гетьманство, чинники української не державності у спадщині В. Липинського.
4. Ідеї В. Липинського у працях Д. Дорошенка та його дослідження української історіографії.
5. «Підпільний» Університет у Львові у 1921-1925 рр.
6. Творчий шлях І. Крип'якевича.
7. М. Кордуба та українська історіографія.
8. Державницька концепція С. Томашівського.

Тема №10.Історична наука та джерелознавство в радянській Україні у 1920–1930-х рр.

1. Створення ВУАН та науково-дослідницьких установ історичного профілю.
2. Повернення з еміграції М. Грушевського та його історичні

установи в Києві.
3. «Нова революційна школа» М. Слабченка.
4. Наукові установи марксистського спрямування.
5. М. Яворський та марксистський напрям української історіографії.
6. Репресії щодо українських істориків УСРР наприкінці 1920-х – 1930-х.

. **Тема №11. Українська історіографія та джерелознавство в другій половині 1940 – 1980-х рр.**

1. Хрущовська «відлига» та її значення для розвитку історичних досліджень.
2. Представники шістдесятництва в українській історичній науці:
а) Ф.Шевченко;
б) М.Брайчевський;
в) О.Апанович;
г) О.Компан.
3. «Українське історичне товариство» та історична думка в української діаспори. Дослідження І. Шевченко, О. Пріцака, Л. Винара.

Тема №12. Сучасний етап розвитку історичної науки та джерелознавства в Україні

1. Історична наука в Україні в 1980-х — 1990-х рр.
2. Зміни в системі науково-дослідних установ історичної науки Незалежної України.
3. Вища історична освіта: запровадження європейських стандартів підготовки науковців.
4. Долучення українських істориків до надбань світової і національної історіографії.
5. Методологічні підходи істориків пострадянської України.
6. Створення новітньої наукової історії України.
7.Розвиток джерелознавства, археографії, евристики, історичної бібліографії та електронного обліку історичних пам'яток в Україні.
8.Паперові грошові знаки як історичне джерело. Паперові гроші знаки України у XX – початку XXI ст.
9.Фіксація часу здійснення події у кіно-, фото- та відеодокументах.
10.Відтворення звукової сторони історичного роду в аудіовізуальних

документах.
11. Розмаїття сучасних цифрових носіїв інформації.
12.Новітні наукові методи в роботі з писемними джерелами.

Змістовний модуль 3

Розвиток української історіографії та історичної науки в X ст. – на початку XXI ст.

Основні складові дослідницької роботи в рамках вивчення джерелознавства та історіографії історії України.

Семінарське заняття 1. Методологія та понятійний апарат історіографії. Етапи формування, періодизація, редакції, список, звід, авторство, філіграмь, маргіналії в літописних джерелах.

Семінарське заняття 2. Літописні джерела, хроніки. Новітні наукові методи в роботі з писемними джерелами.

Семінарське заняття 3. Розвиток історичних знань в Україні. Києво-Могилянський колегіум (академія) та формування історичної думки XVII ст. Актові та діловодні документи.

Семінарське заняття 4. Умови та розвиток української історіографії в другій половині XVIII – початку XIX ст. Питання ранньосередньовічної історії України у висвітленні М. Костомарова.

Семінарське заняття 5. В. Антонович та застосування позитивістської методології й антропологічної науки у вивченні минувшини України. «Історія України-Руси» М. Грушевського.

Семінарське заняття 6. Діяльність українського наукового товариства у Києві. Українська історична наука за кордоном 1920-1930 –х рр. Створення ВУАН та науково-дослідницьких установ історичного профілю.

Семінарське заняття 7. «Українське історичне товариство» та історична думка в української діаспори. Дослідження І. Шевченко, О. Пріцака, Л. Винара. Українська історіографія в другій половині 1940 – 1980-х рр.

Семінарське заняття 8. Методологічні підходи істориків пострадянської України. Сучасний етап розвитку історичної науки в Україні.

Семінарське заняття 9. Загальноукраїнський електронний реєстр історичних
пам'яток. Матеріали соціологічних досліджень.

Семінарське заняття 10. Документи громадських об'єднань та політичних
партій Періодична преса Різноманітна інформація в періодичних виданнях: документальна, поточно-хронікальна, особового характеру.

Семінарське заняття 11. Кореспонденції, рецензії, огляди, статті. Наукова та художня літератури Джерелознавча цінність наукових, популярних,навчальних та методичних праць.

Семінарське заняття 12. Видання художньої літератури як історичне джерело Узагальнення соціологічних опитувань оформлені у вигляді звітів, інформаційних повідомлень, аналітичних довідок. Публікації офіційних постанов державної влади, документів політичних партій і організацій.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Написання індивідуальної роботи передбачає вміння викладати власні думки, а також створити невеликий за обсягом (до 10 сторінок) текст, зміст якого має бути пов'язаний з текстом наукового дослідження аспіранта, отже має містити всі аргументи і контраргументи та викладений максимально зрозуміло й стисло. Сучасний динамічний і різновекторний період розвитку суспільства й, отже, науки вимагає саме досконалого вміння та знання техніки формулювання чіткості

аргументів та висновків дослідження та максимальної обізнаності із здобутками попередників у обраній науковцем темі.

Головні проблеми сучасної історіографії та джерелознавства історії України що суттєво розширилися з впливом студій з інтелектуальної історії, філософії історії, культурології, політології, етнології, соціальної психології. На сучасну історіографію історії України суттєво вплинув розвиток тематичної історіографії, біографічної історіографії, інституційно-організаційної, предметно-структурної історіографії, неформальної історіографії(напрями, школи, течії), регіональної історіографії, культурології історіографії, історії історіографії, історії теорії (методології та методики). Для отримання аспірантами уявлення про досягнення світової та української історіографії, основних принципів, законів і категорій діалектики та цієї науки, та про актуальні проблеми сучасної вітчизняної історіографії сформульовано запропонований перелік індивідуальних завдань. Ця тематика спрямована на засвоєння того, що основні поняття, категорії, терміни історіографічної науки потрібні для функції формалізації результатів наукового розвитку, наукових досліджень і розробок. У вказаній тематиці робіт молодий науковець підводиться до думки, що вивчаючи минуле в свідченнях про нього треба усвідомити труднощі історичного пізнання – неможливість (повного) експериментального відновлення минулого, фрагментарність свідчень минулого, зв'язок наявних свідчень з ідеологією.

В межах вказаного переліку курсу здобувачі також отримують уявлення про основи історіографічного аналізу літератури теми; сучасні підходи до вивчення історичних процесів, їх впливу на процеси сучасності та різноманітних джерел.

Тематика робіт спрямована на набуття здобувачами навичок самостійно усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням результатів роботи попередників. використовувати фундаментальні і прикладні історичні знання в сфері професійної діяльності; також вміти самостійно аналізувати факти, явища, усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням результатів роботи попередників. Використовувати фундаментальні і прикладні історичні знання в сфері професійної діяльності. Вміти використовувати сучасні способи використання інформаційно-комунікаційних технологій в обраній сфері діяльності. Мати навички здійснення історіографічного аналізу теми,

аналізу джерельної бази теми та володіти навичками аналізу сучасних процесів з урахуванням їх історичного контексту і розуміння сутності методологічних підходів, що розвиваються різними історіографічними та джерелознавчими школами. Особливе значення з огляду на завдання підготовки науковців мають отримання розуміння принципів відбору, історіографічного доробку для реконструкції минулого України, в українському та світовому контексті, а також здатність проводити теоретичне і емпіричне дослідження, джерелознавче дослідження, здатність до його апробації. Якість роботи залежить від повноти опрацьованого матеріалу, зважаючи на корисність його змісту для написання тексту розділів дисертаційного дослідження, статей, матеріалів до збірників наукових конференцій.

Послідовність роботи на темою може містити такі складові :

1. Обрання теми (зважаючи на її зв'язок з текстом дисертаційного дослідження),пошук інформації, її вивчення.
2. Упорядкування знайдених відомостей та оцінка її з точки зору можливості її використання у тексті розділів дисертації (можливе розбиття інформації зважаючи на їх корисність для різних розділів (плану) дисертаційного дослідження) інформації. Це дасть змогу полегшити свою роботу при формулюванні положень розділів наукового дослідження.
3. Ретельна оцінка віднайденої інформації з точки зору можливості її використання щодо тих чи інших джерел дисертаційного дослідження, історіографічних концепцій ,(теорій) що існують в науковому середовищі. Особливої ваги ця частина набуває з огляду на наявність в сучасному інформаційному просторі безлічі недоведених теорій, фальсифікацій, перекручень, міфологічних уявлень про минувшину, проблем із достовірністю значного масиву джерел.
4. Обрання теми (зважаючи на її зв'язок з текстом дисертаційного дослідження),пошук інформації, її вивчення.
5. Упорядкування знайдених відомостей та оцінка її з точки зору можливості її використання у тексті розділів дисертації (можливе розбиття інформації зважаючи на їх корисність для різних розділів (плану) дисертаційного дослідження) інформації. Це дасть змогу полегшити свою роботу при формулюванні положень розділів наукового дослідження.
6. Ретельна оцінка віднайденої інформації з точки зору можливості

її використання щодо тих чи інших джерел дисертаційного дослідження, історіографічних концепцій ,(теорій) що існують в науковому середовищі. Особливої ваги ця частина набуває з огляду на наявність в сучасному інформаційному просторі безлічі недоведених теорій, фальсифікацій, перекручень, міфологічних уявлень про минувшину, проблем із достовірністю значного масиву джерел.

7. Виклад має бути підсумований висновками, який є однією з найважливіших частин роботи з огляду на те, що вони можуть бути використані у тексті наукового дослідження.

8. Остання частина це список використаних джерел і літератури сформульований із використанням сучасних стандартів опису джерел і літератури (котрі застосовуються в сучасній науковій літературі), а також транслітерація латинкою та перекладом назв джерел англійською мовою (у квадратних дужках [ ]) головних джерел роботи. Обсяг роботи має складати 5-10 сторінок.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Предмет і завдання історіографії історії України.
2. Загальнонаукові методи опрацювання історичних джерел.
3. Історіографія як наука. Періодизація історіографії України.
4. Статистичні методи дослідження історичних джерел.
5. Архаїчна міфологія, епос як підвалини історичного знання.
6. Головні складові порівняльно- історичного методу.
7. Стан історичної думки в античний часу.
8. Палеографічний метод вивчення джерел.
9. Становлення середньовічного провіденціалізму. Його вплив на розвиток історичної думки.
10. Дослідження зоонімів як складової частини історичних джерел.
11. Основні складові донаукової історіографії.
12. Методи реконструкції історичних джерел.
13. Основні складові донаукової історіографії.
14. Методи одержання інформації про тему історичного дослідження.
15. Соціально –культурні основи історичних знань на Русі в XI-XIII ст.
16. Методика вивчення літератури з теми історичного дослідження.
17. Дослідження літописів в вітчизняній науці.
18. Головні етапи виявлення та опрацювання історичних джерел
19. Способи одержання та осмислення теоретико-методологічної

інформації з питань теми дослідження.

20. Загальне літописання Русі.
21. Проблематика, метод, Повісті Минулих Літ, її концепція.
22. Основні складові поняття «історичне джерело». Його зв'язок з історичним процесом.
23. Визначення понять :літопис, літописець, список, редакція.
24. Стан літописання в XII-XIII ст.
25. Методи і прийоми роботи з історичними джерелами.
26. Історіографія доби Гетьмана П. Скоропадського
27. Виражена і прихована інформація історичного джерела.
28. Історична реальність та історичне пізнання.
29. Процедура авторської атрибутації джерел.
30. Базові поняття історіографії.
31. Дослідження соціальної функції об'єкту, що використовується як історичне джерело.
32. Текстологічна робота з писемними джерелами.
33. Зміст порівняльно- аналітичної функції історіографії.
34. Методика і техніка фіксації даних джерела.
35. Зміст функції формалізації результатів наукового дослідження.
36. Основні складові джерелознавчого коментаря.
37. Зміст поняття науковий напрямок.
38. Зміст поняття наукова школа.
39. Головні ідеї народницького та державницького напрямів в історіографії.
40. Маргіналії їх зміст та види.
41. Зміст поняття джерелознавча легенда.
42. Київська школа історіографії В.Б. Антоновича.
43. Галицька школа історіографії М.С. Грушевського.
44. Школа Харківських романтиків першої половини XIX ст.
45. Фольклорні джерела.
46. Етнографічні джерела.
47. Польсько- українська школа історіографії.
48. Лінгвістичні джерела.
49. Соціально- економічна школа Д.І. Багалія.
50. Особливості Законодавчих актів як історичного джерела.
51. Гамбургська школа (історіографія та мистецтвознавство)
52. Місце творів мистецтва серед інших історичних джерел.

53. Школа Аналів. Жан Ле Гоф.
54. Специфіка художніх творів як історичних джерел .
55. Зміст поняття «проблема» в історичному дослідженні.
56. Історичний роман як історичне джерело.
57. Проблема співвідношення особи та історичної епохи.
58. Особливості джерелознавчого аналізу документів політичних партій.
59. Праці ідеологів партій як історичне джерело
60. Співвідношення теорій і концепцій з історичною реальністю яку вони хочуть пояснити.
61. Особливості періодичної преси як історичного джерела.
62. Типова структура історичного дослідження.
63. Методика вивчення матеріалів періодичної преси. Контент аналіз.
64. Ієрархія проблем історичного дослідження
65. Кореспонденції. Рецензії. Огляди як історичне джерело.
66. Актуалізація проблеми історичного дослідження.
67. Актові джерела XVI - XVIII ст.
68. Хронологічно – просторові межі історичного дослідження.
69. Найдавніший період розвитку генеалогій.
70. Київський літопис XII ст.
71. Практична, утилітарна генеалогія початку XIX ст. – 60 рр. XX ст.
72. Геральдика як спеціальна історична дисципліна.
73. Походження гербів, соціальні функції, основи геральдичної теорії.
74. Особливості формування української родової геральдики: а) шляхетські; б) клейноди козацької доби; в) герби малоросійського дворянства.
75. Стан і перспективи дослідження української родинної геральдики.
76. Виникнення та соціальна функція гербів міст.
77. Особливості формування гербової традиції в Україні. а) Догеральдичний період; б) Ранньогеральдичний період; в) Пізньогеральдичний період
78. Радянська емблематика Українських міст.
79. Сучасний стан та перспективи процесу місцевого герботворення.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	20	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (з 2018 року), **дотримання норм доброчесності**)
	18	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з 2018 року), **дотримання норм доброчесності**)
Добре	15	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об`єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є з 2018 року), **дотримання норм доброчесності**)
	13	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об`єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, **дотримання норм доброчесності**)
задовільно	10	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об`єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, **дотримання норм доброчесності**)

РОЗПОДІЛ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Положенням Про організацію освітнього процесу в КНУБА, затвердженого Вченою радою КНУБА (від 26.06.2023 р.) визначено вимоги до самостійної роботи здобувача. Самостійна робота здобувача є основним засобом засвоєння освітнього матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

До самостійної роботи здобувача складається з опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до підсумкового контролю, науково-дослідна робота. Тижневе навчальне навантаження здобувачів відповідно до навчального курсу, має бути в межах 16–30 годин.

Для забезпечення самостійної роботи здобувача з матеріалом освітньої компоненти мінімальна кількість годин самостійної роботи розраховується виходячи з наступних норм часу:

Вид роботи	**Кількість годин за нормами часу**	**Кількість за навчальним планом**	**Норми часу**
підготовка до семінарських занять	0,5 год на 2 год семінарського заняття	40 год.	10
підготовка контрольної робот	6 год	1	6
підготовка до заліку	6 год	1	6

Самостійна робота здобувача над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці КНУБА, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Вивчення курсу «Історіографія та джерелознавство історії України» в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка спрямована на формування у здобувачів розуміння основних аспектів історіографії та джерелознавста як наукової дисципліни, усвідомлення суті функціонування історичної науки в Україні та зміни наукових підходів до вивчення української історії, історичних джерел а також забезпечення підготовки здобувачів до проведення дослідницької роботи.

Здобувачі отримують бали під час лекційних і семінарських занять, виконання контрольних завдань (береться до уваги присутність, активність).Оцінюються завдання переважно виконані здобувачем в межах плану його наукової роботи під час підготовки апробації наукових результатів (написання статті, підготовка виступу на конференції) та написання відповідних розділів тексту дисертації (вступ, стан історіографічної бази дослідження, характеристика джерельної бази дослідження, класифікація віднайдених досліджень попередників з наукової теми статті, тексту дисертації у формі контролю систематичності та активності роботи здобувача. Поточний контроль успішності проводиться під час проведення семінарських занять і самостійних робот під керівництвом викладача коли звіряються набуті здобувачем навички з виконанням ним плану написання історичного дослідження (дисертації).

Під час проведення самостійних занять здобувачі розширюють та поглиблюють знання отримані під час проведення лекційних занять, проводять науково-дослідну роботу, що передбачає класифікацію знайдених і відібраних ними для історичного дослідження досліджень, джерел, проводять обробку змісту історичних розвідок методами відповідними суті досліджуваної проблеми, вчяться правильно, логічно, обґрунтовано викладати отримані результати в історіографічній частині, розділу де аналізується джерельна база дослідження, під час апробації результатів свого дослідження (у науковій статті), вступі, основній частині наукової роботи та отримують відповідну теоретичну, методичну та практичну допомогу від викладача. Самостійні робота здобувачів організовуються на основі затверджених завдань плану наукової роботи котру він виконує.

Під час проведення заліку визначається рівень засвоєння здобувачем змісту навчання, сформованих умінь і практичних навичок шляхом перевірки та оцінки рівня науково-теоретичної та практичної підготовки.

Підсумкове оцінювання здійснюється на основі підсумкових оцінок за кожним завданням в межах кожного з 3 змістовних модулів. Оцінюються завдання переважно виконані здобувачем межах плану його наукової роботи під час підготовки апробації наукових результатів (написання статті, підготовка виступу на міжнародній, всеукраїнській конференції) та написання відповідних розділів тексту дисертації (вступ, стан та аналіз історіографії та джерельної бази) у формі контролю систематичності та активності роботи здобувача над вирішенням даних проблем. Підсумковий контроль успішності проводиться на основі результатів поточного контролю за тематикою кожного з трьох модулів відповідно до виконання здобувачем плану наукової роботи. Дотримання запланованого терміну здачі робіт є обов'язковою. Подані роботи після встановленого строку без поважних на це причин втрачають 20 балів.

Підсумковий диференційований залік формується через розподіл балів між поточним контролем у співвідношенні – 50% оцінки за практичні дії, виконання завдань у межах виконання плану дисертаційного дослідження та поточного контролю за його виконанням, що здійснюється у формі контролю систематичності та активності роботи протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни; 50% – результати заліку.

Визначення оцінки здобувача з котрою виставляється залік – повне виконання усіх завдань пов'язаних з виконанням наукової роботи та засвоєння теоретичних положень дисципліни («відмінно»), не повне виконання усіх завдань пов'язаних з виконанням наукової роботи та засвоєння теоретичних положень дисципліни («добре») виконання частини завдань пов'язаних з виконанням наукової роботи але не засвоєно теоретичні положення дисципліни («задовільно».)

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Контрольні роботи мають бути самостійно підготовленими. Всі роботи проходять перевірку на оригінальність через відповідне програмне забезпечення. В роботі має бути 80 % унікального тексту, оформленого згідно правил цитування. У разі наявності підтвердженого факту порушення академічної доброчесності у виконанні цих завдань, напр. запозичення посилань на літературу з чужих рук (плагіат) аспірант отримує інше завдання для складання заліку.

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Пропущені заняття потрібно обов'язково відпрацювати шляхом підготовки додаткового есе.

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів**: національна та ECTS**

При виставленні оцінки викладач враховує роботу з усіх видів навчальних занять, особливо тих, що безпосередньо відповідають виконанню плану дисертаційного дослідження. Оцінка, яку виставив викладач, вважається остаточною і перегляду не підлягає. Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається повторне доскладання. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання		Підсумковий контроль	Сума Балів
Модуль	Контрольна робота		
30	20	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Залік
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	B	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1.Визначте предмет та об'єкт української історіографії.

2. Визначте періодизацію розвитку української історичної думки та науки.

3. Загальноукраїнський комп'ютерний реєстр історичних пам'яток.

4. Вкажіть літописні твори Київської Русі: розкрийте їх значення для розвитку історичної думки

5. Методи палеографії, дипломатики та епіграфіки в дослідженні джерел.

6. Охарактеризуйте Галицько-Волинський літопис як спадкоємця київської літописної традиції.

7. Методи геральдики та сфрагістики в джерелознавчих дослідженнях.

8. Розкрийте роль братських шкіл, Острозької та Києво-Могилянської академій в розвитку історичних знань В Україні.

9. Методи нумізматики та боністики в джерелознавчих дослідженнях.

10. Класифікація речових джерел з історії України.

11. Розкрийте значення географічної карти як історичного джерела.

12. Типи і види зображальних джерел з історії України.

13. Розкрийте розвиток історичної думки періоду діяльності

українського козацтва, Запорозької Січі.

14. Основні типи і види писемних джерел з історії України.

15. Дайте характеристику козацького літописання: Г. Самовидець, Г. Граб'янка та С. Величко.

16. Зовнішня критики історичних джерел.

17. Внутрішня критики історичних джерел.

18. Аналітична критика історичних джерел.

19. Надайте характеристику романтичному напряму в українській історіографії та її представникам (І.І. Срезнєвський).

20. Вкажіть основний зміст археографічної діяльності О. Бодянського.

21. Дайте характеристику діяльності Одеського товариства історії та старожитностей та його організатора А. Скальковського.

22. Визначте головні особливості розвитку історичної науки в Україні в першій половині XIX ст. Університетські центри та наукові товариства.

23. Розкрийте основні складові життєвого шляху та суспільно-політичні поглядів засновника науково-критичного напряму історіографії
М.О. Максимовича.

24. Вкажіть основні здобутки М.О. Максимовича у дослідженні запорозького козацтва, Хмельниччини, Гетьманщини і Коліївщини.

25. Виокреміть складові суспільно-політичних поглядів засновника народницького напряму в історіографії М. Костомарова.

26. Надайте характеристику історичних поглядів М.І.Костомарова в його працях «Богдан Хмельницький», «Мазепа», «Мазепинці».

26. Рокрийте причини змін історичних поглядів П.О. Куліша. Його роман «Чорна рада».

27. Визначте провідні осередки української історичної науки в середині та другій половині XIX ст.

28. Розкрийте діяльність В.Б. Антоновича як фундатора української національної історіографії.

29. Визначте зміст історичних поглядів О.П. Лазаревського.

30. Розкрийте зміст внеску в історичну науку О. Левицького.

31. Дайте характеристику створенню, значенню діяльності Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові.

32. Визначте зміст впливів на формування суспільно-політичних поглядів М.С. Грушевського.

33. Дайте оцінку впливу творчості М.С. Грушевського на розвиток української історичної науки.
34. Дайте характеристику праці «Історії України-Руси» М.С. Грушевського як наукового синтезу української історії на ґрунті позитивізму та національної ідеї.
35. Охарактеризуйте внесок Українського наукового товариства в Києві в утвердження національної історіографії .
36. Розкрийте особливості значення праці М. Аркаса «Історія України-Русі».
37. Визначте роль Д.Яворницького у дослідженні українського козацтва. Його праця «Історія запорозьких козаків».
38. Дайте характеристику головних історичних праць О.Я.Єфименко.
39. Розкрийте зміст історіографічної концепції Д.І.Багалія.
40.Розкрийте внесок Д.І.Багалія у дослідження історії Слобідської і Південної України, історії української культури.
41. Зробіть огляд розвитку історичної науки від заснування ВУАН та діяльності академічних науково-дослідних установ історичного профілю у1920-1930-х рр.
42. Охарактеризуйте наукову революційну школу М. Слабченка.
43. Викладіть зміст історіографічної концепції М. Яворського.
44.Розкрийте зміст положень державницької школи історіографії та її фундатора В. Липинського.
45. Охарактеризуйте львівський осередок українознавства та діяльність його фундатора І. Крип'якевича.
46. Дайте оцінку історичних праць з проблем української державності і права М. Василенка.
47. Дайте характеристику «Хроніки з літописів стародавніх» Ф. Сафоновича як перехідної ланки від літописних до історичних праць.
48. Атрибуція історичного джерела.
49. З'ясуйте вплив творчості Ф. Прокоповича на формування історичної науки.
50. Інтерпретації історичного джерела.
51. Розкрийте Особливості старшинської історіографії другої половини XVIII ст.(П. Симоновський, А. Шафонський).
52. Складові джерелознавчого аналізу.
53. Дайте характеристику історії Запорозької Січі в літописному викладі О. Рігельмана.

54. Публікації історичних джерел в Україні.
55. Визначте козацький автономізм творчій спадщині Я. Марковича.
56. Нагороди України.
57. Дайте оцінку умовам розвитку історичної науки в Україні у першій половині XIX ст.
58. Прапори в Українській державі.
59. Проаналізуйте появу «Історії Русів» як рубіжного явища української Історіографії. Гіпотези щодо авторства, часу і місця її створення.
60. Герби в Українській державі.
61. Визначте історичні погляди Д. Зубрицького і розкрийте значення його праць для української історичної науки.
62. Печатки України.
63. Кіно-, фото- та відеодокументи в Україні серединиXIX-поч. XXI ст.
64. Визначте суспільно-політичні погляди Д. Бантиша-Каменського.
65. Законодавчі акти органів влади в українських землях.
66. Географічна карти як історичне джерело.
67. Документи громадських об'єднань і політичних партій України XIX- початку XXI ст.
68. Документи особистого походження в Україні.
69. Наукова та художня література в Україні в XVIII - початку XXI ст.
70. Періодична преса в Українських землях XVIII - початку XXI ст.
71. Технології використання штучного інтелекту у джерелознавчих дослідженнях.
72. Надайте характеристику романтичному напряму в українській історіографії та її представникам (І.І. Срезнєвський).
73. Визначте значення творів Д. Бантиша-Каменського в українській історіографії.
74. Принципи відбору і умови зберігання документів в фондах архівів України
75. Види історіографічних праць.
76. Принципи відбору і умови зберігання документів в фондах архівів України
77. Визначте роль у формуванні суспільної історичної свідомості в Україні «Синопсису» І. Гізеля. Версії авторства цього твору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Підручники:

1. Пархоменко В.А. Історіографія історії України.: навч. посіб. Миколаїв, 2022. 152 с.

Методичні роботи

2. Єгоров В.В. Історіографія історії України : методичні рекомендації до вивчення вибіркової компоненти здобувачами спеціальності 032 «Історія та археологія», ступня доктора філософії денної та заочної форми навчання. Київ : КНУБА, 2024. 36 с.

3. Єгоров В.В. Джерелознавство історії України : методичні рекомендації до вивчення вибіркової компоненти здобувачами спеціальності 032 «Історія та археологія», ступня доктора філософії денної та заочної форми навчання. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак, 2024. 25 с.

Додаткова література для підготовки до семінарських занять та для виконання індивідуальних завдань

1. Антонович В.Б. Моя сповідь : Вибрані історичні та публіцистичні твори.Київ : Либідь, 1995.С. 237 – 247.

2. Антонович В.Б. Спогади 50 – 60 рр. XIX ст. Син України. Київ: Заповіт,1997. Т.1. С.157 – 180.

3. Антонович В.Б. Твори: Повне видання. Київ: Всеукр. А.Н., в Києві:(з Друк. Всеукр. А.Н.),1932. Т.1. 314 с.

4. Багалій Д. І. Нарис української історіографії. Джерелознавство. Літописи. Київ.:«ВУАН»,1923. Вип.1.138 с.

5. Багалій Д. І. Нарис української історіографії. Джерелознавство. Літописи. – Київ.:ВУАН,1925. Вип. 2. 108 с.

6. Багалій Д.І. Матеріали для біографії В.Б. Антоновича (з приводу двадцятої річниці з дня його смерти). зібрав і зредагував акад. Дмитро Багалій. Київ: Всеукр. акад. наук,1929. 129 с.

7. Багалій Д.І. Академік М.С. Грушевський і його місце в українській історіографії. Червоний шлях. 1927. №1. С. 160–217.

8. Бойко І.Д. До сторіччя з дня народження видатного історика Д.І. Багалія.Український історичний журнал. 1957. № 2. С. 105 – 109.

9. Бондар В. Сучасна українська історіографія в контексті світових тенденцій. Дисциплінарні виміри української історіографії: колективна монографія. Київ: Інститут історії України, 2015. С. 275 – 318.

10. Науковий збірник, присвячений професорови Михайлови Грушевському учениками і його прихильниками з нагоди його десятилітньої наукової праці в Галичині (1894-1904). Видання комітету. У Львові, 1905. З друк. Наук. тов. ім Шевченка під зарядом К. Беднарського. Грушевський М. С. Твори : у 50 т. редкол.: П. Сохань (голов. ред), І. Гирич та ін. Львів : Світ,2016. Т.47. Кн.1. С.544 – 550.

11. Винар Л. До 150-річчя з року народження В.Б. Антоновича. Український історик. 1984. Вип.№1–4. С.187–190.

12. Винар Л. Михайло Грушевський і Наукове Товариство ім.Тараса Шевченка 1892–1923.Мюнхен,1970. 111 с.

13. Винар Л. Ранні історичні праці М. Грушевського і київська історична школа В. Антоновича. Український історик.1966. Вип. 3–4. С.26–32.

14. Винар Л. Найвидатніший історик України Михайло Грушевський :(У 50-ліття смерті: 1934–1984) .Сучасність, 1984. №11. С.17– 24.

15. Винар Л. Автобіографія Михайла Грушевського з 1926 року. Українське історичне товариство. Нью-Йорк, Мюнхен, Торонто, 1981. 48 с.

16. Гапусенко І. М. Дмитро Іванович Яворницький: [історик, археолог, етнограф, фольклорист, письменник, академік АН УРСР. Київ: Наук. Думк»,1969. 58 с.

17. Генсьорський А.І. Галицько–Волинський літопис (Процес складання; редакції і редактори). Лексичні та фразеологічні особливості. Київ,1961. 250 с.

18. Герасимчук В. Михайло Грушевський як історіограф України. Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка, 1922. Т.133. С.1–26.

19. Гермайзе О.Ю. М.І. Костомаров у світлі автобіографії.

Україна : науковий двомісячник українознавства,1925.Кн.3. С.79–87.

20. Гермайзе О.Ю. В.Б. Антонович в українській історіографії. Україна : науковий двомісячник українознавства,1928. Кн.5. С.17–32.

21. Гончарук П. Історичні погляди П.О. Куліша під час його перебування в Кирило–Мефодіївському товаристві. Український історичний журнал, 1969. № 8. С. 18 – 25.

22. Горбань М. І. Папери діда та батька М.О. Максимовича. Україна: науковий двомісячник українознавства,1929. Кн.3. С.89–92.

23. Грицак Я. Нарис історії України : Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ : Генеза, 2019. 656 с.

24. Грушевський М.С. Анти. Уривок з «Історії України-Руси». Записки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. Львів,1898. С. 1 – 16.

25. Грушевський М.С. М. Костомаров і Новітня Україна . Україна : науковий двомісячник українознавства, 1925. №3. С. 3–20.

26. Грушевський М.С. «Малороссийские песни» М. Максимовича і століття української наукової праці. Україна : науковий двомісячник українознавства, 1927. Кн. 6. С. 1–13.

27. Грушевський М.С. Українська історіографія і Микола Костомаров .літературно-науковий вісник, 1910. Кн. V.T.L. С.209–225.

28. Грушевський М.С. Соціально-традиційні підоснови Кулішевої творчості. Україна: науковий двомісячник українознавства, 1927. Кн.1–2. С. 9– 38.

29. Грушевський М. С. З соціально-національних концепцій В. Б. Антоновича. Син України: В.Б. Антонович.: У 3Т. упор.: В. Короткий, В. Ульяновський. Київ: Заповіт,1997. Т.1. С.118– 128.

30. Грушевський М.С. Володимир Антонович – основні ідеї його творчості та діяльності. Син України: В.Б. Антонович.: У 3Т. /упор.: В. Короткий, В. Ульяновський. Київ: Заповіт,1997. Т.1. С.75– 79.

31. Грушевський М.С. З політичного життя Старої України. Розвідки, статті, промови. Київ,1918. 71 с.

32. Грушевський М.С. Переяславська умова України з Москвою 1654 р.: статті й тексти. Київ.: Друк. акц. т-ва «Петро Барський»,1918. 64 с.

33. Грушевський М.С. Історія України-Руси в 11 т. кн. 12. Київ: Наукова думка, 1994. Т.1. 650 с.

34. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11 т. 12 кн. К.: Наукова думка,1993. Т.3. 588 с.

35. Грушевський О.С. Про ранні історичні писання П. Куліша. ЛНВ. 1929. Кн. 7–9. С. 120–135.

36. Грушевський О.С. З початків нової української історіографії Україна, 1914. Кн.1. С. 50–60.

37. Грушевський О.С. 1914. З початків нової української історіографії. Україна, 1914. Кн. 2. С. 60–70.

38. Гупан Н.М. Українська історіографія історії педагогіки. Київ: «А.П.Н.», 2002. – 224 с.

39. Данилов В. П. О. Куліш і М. О. Максимович. Україна: науковий двомісячник українознавства,1926. Кн.5. С. 13 – 22.

40. Данилів В. О. М. Бодянський і його листування з М. О. Максимовичем. Україна: науковий двомісячник українознавства, 1927. Кн. 6. С. 85–100.

41. Данилов В. П. До історії «Малороссийских Песен» М.А. Максимовича.Україна: науковий двомісячник українознавства, 1928. Кн. 4. С. 30 — 33.

42. Данилов В. М. О. Максимович на київській кафедрі. Україна: науковий двомісячник Українознавства, 1929. Кн.3. С.92–94.

43. Дейнека Л. Джерелознавство новітньої історії України [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр.покажч. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ;Луцьк, 2018. 176 назв.,27 с.

44. Доманицький В. Науковий збірник, присвячений професорові Михайлови Грушевському учениками й прихильниками з нагоди наукової праці в Галичині (1894–1904). Видання Комітету. У Львові з портретом ювілята. Грушевський Михайло Сергійович. Твори : у 50 т. редкол.: П. Сохань (голов. ред), І. Гирич та ін. – Львів : Світ, 2016. Т.47. Кн.1. – С.536–543.

45. Домбровський О. Методологічні основи над ранньою історією М. Грушевського.Український історик, 1969. Вип. 1– 3. С.65–73.

46. Дорошенко Д. 1920. Микола Іванович Костомаров. Київ, Ляйпціг: Укр. Накладня,1920. 96 с.

47. Дорошенко Д. 1997. В. Антонович в українській історіографії. Син України: В.Б. Антонович.: У 3Т /упор.: В. Короткий, В. Ульяновський. Київ: Заповіт,1997. Т.1. С.105–110.

48. Дорошенко Д. Науковий збірник, присвячений професорові Михайлови Грушевському від його учнів і друзів з приводу десятиліття його наукової діяльності у Галичині. Львів,1906. Грушевський Михайло Сергійович. Твори : у 50 т. редкол.: П.Сохань (голов. ред), І. Гирич та ін. – Львів: Світ, 2016. Т.47. Кн.1. С.551–552.

49. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії [Репринтне відтворення видання 1923р.] Київ, 1996. – 320 с.

50. Дорошенко Д. Найновіша література про П. О. Куліша: інформ. огляд видань і розвідок за останніх 15 літ. Львів.: Друк. наук. т-ва ім. Т. Шевченка, 1928. 28 с.

51. Драгоманов М.П. Микола Іванович Костомаров: Життєвий очерк. Львів.: З друк. наук. т-ва ім. Т. Шевченка, 1901. 41с.

52. Житецький Г. Життя М.О. Максимовича. Україна : науковий двомісячник українознавства. 1927. Кн. 6. С. 14–24.

53. Забужко О.С. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. Київ: Основи, 1993. 123 с.

54. Зашкільняк Л.О. Про свободу і обмеження в пізнанні минулого : українська історіографія на початку XXI століття.Харківський історіографічний збірник, 2016. Вип.15. С.14-27.

55. Єфремов С. Перед судом власної совісті. Громадська і політична робота В.Б. Антоновича. Записки історично-філологічного відділу Української Академії Наук, 1924. Кн. 5. С.127–150.

56. Науковий збірник, присвячений професорові Михайлови Грушевському від його учнів і друзів з приводу десятиліття його наукової діяльності у Галичині. Львів,1906. Грушевський Михайло Сергійович. Твори : у 50 т. редкол.: П. Сохань (голов. ред), І. Гирич та ін. Львів: Світ, 2016. Т.47. Кн.1. С.531–532.

57. Калакура Я.С. Українська історіографія. Київ: Генеза ,2004. 495 с.

58. Кіян О.І. Ідейно-політичні та методологічні позиції Київської історичної школи Володимира Антоновича. Український історичний журнал. 2006. № 2. С.159–174.

59. Клепацький П. М. Максимович як історик.Україна: науковий двомісячник українознавства, 1927. Кн.6. С.80– 84.

60. Коваленко Л.А. Історіографія історії Української РСР від найдавніших часів до Великої Жовтневої Соціалістичної Революції. Київ : Вища школа, 1983. 120 с.

61. Колесник І. Українське історієписання 1960-1980-х рр.: культурні розриви та метаморфоз. Світло й тіні радянського історіописання: Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 22-23 травня 2013 р.) За ред. В.А. Смолія. Київ : Інститут історії України НАН України, 2015. С. 169-175.

62. Колінгвуд Р.Ідея історії. Київ: Основи, 1996. 615 с.

63. Конiський О. Історія Русів. Київ: Радянський письменник, 1991. 318 с.

64. Косачевська Є.М. До питання про суспільно-політичні погляди М.А.Маркевича.Український історичний журнал,1972. №1. С.87–94.

65. Котляр М.Ф., Коцур В.П., Коцур А.П. Історіографія історії України: курс лекцій. Чернівці: Золоті литаври, 1999. 520 с. .

66. Котляр М.Ф. Галицько-Волинський літопис : дослідж., текст, коментар. Київ: Наукова думка ,2002. 394 с.

67. Крип'якевич І.П. Археографічні праці М.І. Костомарова. Записки наукового товариства імені Т. Шевченка, 1918.Т.126–127. С.105–140.

68. Крип'якевич І.П. Михайло Максимович – історик. Записки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, 1927. Т.147. С.165–172.

69. Кравченко В.В. Д.М. Бантиш–Каменський. Український історичний журнал, 1990. №4. С.88–94 .

70. Кравченко В.В. Д.М. Бантиш–Каменський. Український історичний журнал, 1990. №9. С.72–80.

71. Кравченко В.В. Нариси з Української історіографії епохи національного відродження (друга половина XVIII – середина XIX ст.). Харків: Основи,1996. 376 с.

72. Куліш П.О. Твори : в 6 т. Ін-т Тараса Шевченка; за ред. О. Дорошкевича. (Бібліотека українських клясиків). Держ. вид-во України, 1930. Т.1. 198 с.

73. Куліш П.О. Твори : в 6 т. Спогади з молодих літ. Держ. вид-во України, 1931. Т.6. 296 с.

74. Куліш П. О. Вибрані твори. Київ : Дніпро,1969. – 560 с.

75. Куліш П.О. Повне зібрання творів. Листи. Київ : Критика, 2005. Т. 1 : 1841–1850. 647 с.

76. Куліш П.О. Повне зібрання творів. Листи / упоряд., коммент. О. Федорук; підгот. текстів О. Федорук, Н. Хохлова ; відп. ред. С. Захаркін. Київ : Критика, 2009. Т. 2 : 1850–1856. 669 с.

77. Луняк Е.М. Матеріали з української історіографії: навчально-методичний посібник для студентів істориків заочної форми навчання. – Ніжин: НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. 135с.

78. Магочій П. Українське національне відродження нова аналітична структура. Український історичний журнал, 1991. №3. С. 97–107.

79. Максимович М.О. Вибрані українознавчі твори. – Київ: Либідь,1994. 448 с.

80. Марковський М.М. Шевченко і Микола Маркевич: дещо до історії поетичної творчості Т.Г. Шевченка.Україна: науковий двомісячник українознавства,1925. Кн.1–2. С.37–42.

81. Марченко М.І. Українська історіографія (з давніх часів до середини XIX ст.). Київ: Вид- во Київського унів.,1959. 256 с.

82. Мельник Л.Г. Утвердження ідеї національного самовизначення: конспект лекцій. Київ: НМК ВО,1992. 84 с.

83. Міронова І. С. Історичне джерелознавство та українська археографія : спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 208 с.

84. Нариси з соціокультурної історії українського історієписання: субдисциплінарні напрями: колект. Монографія.Удод Олександр, Верменич Ярослава, Ковалевська Ольга, Ясь Олексій, НАН України; Ін-т історії України. Київ: Генеза, 2018. 288 с. URL: file:///C:/Users/7EDF~1/AppData/Local/Temp/0014217.pdf.

85. Оглоблин О. Українська церковна історіографія. Український історик, 1969. Вип. 4. С.12–29.

86. Оглоблин О. Пам’яті Д.І. Багалія .Український історик, 1988. Кн. 1–4. С.92 –105.

87. Острянко А. Наукові школи: несучасні сучасники. Історик і

влада: колективна монографія. відп. ред. В. Смолій; тв. керівник проєкту І. Колесник; авт. кол.: В. Андреєв, О. Богдашина та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2016. С.303-328.

88. Острянко А.М., Джерелознавство історії України. Чернігів, 2021 60 с.

89. Пінчук Ю.А. М.І. Костомаров. Київ: Наукова думка,1992. 232 с.

90. Пінчук Ю.А. Народницький і державницький напрями української історіографії: спільне і відмінне. Історична наука на порозі XXI століття: підсумки та перспективи: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції (Харків, 15—17 листопада 1995 р.). Харків,1995.С. 161–164.

91. Плохій С. Козацький міф. Історія і націєтворення в епоху імперій. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. 400 с.

92. Полухін Л.К. Формування історичних поглядів Миколи Івановича Костомарова. До критики буржуазно-поміщицької історіографії на Україні. Київ,1959. 128 с.

93. Попов П.М. М.І. Костомаров як фольклорист і етнограф. Київ: Наукова думка,1968. 114 с.

94. Пріцак О. Історіософія Михайла Грушевського. Грушевський М.С. Історія України-Руси. В 11 т. 12 кн. Київ: Наукова думка, 1992. Т.1. С. XL–LXXIII.

95. Ричка В.М., Смолій В.А. В.Б. Антонович як історик українського козацтва. Український історичний журнал,1990. №9. С.109–115.

96. Сарбей В.Г. До питання про наукову спадщину академіка М.С. Грушевського.Український історичний журнал, 1989. № 10. С. 114 – 126.

97. Сарбей В.Г. Розвиток української національної свідомості. Нариси з історії Українського національного руху. Київ,1994. С.31–37.

98. Соневицький Л. Володимир Антонович і українська історична наука в Галичині. Український історик, 1981. №1. С.98– 104.

99. Стельмах С. П. Історична думка в Україні XIX – початку XX століття. Київ: Академія,1997. 175 с.

100. Сухий О. Сучасна історична наука в Україні: візії та напрямки: [Електронний ресурс]. Доступно з:ues_2012_10_5(1).pdf.

101. Томашівський С. В. Антонович його діяльність на полі історичної науки. Син України: В.Б. Антонович.: У 3Т. /упор.: В. Короткий, В.Ульяновський. Київ: Заповіт,1997. Т.1. С.29–61.

102. Турченко Г., Турченко Ф. О. Оглоблин про схему історії України XIX – початку XX ст. (до 50-річчя творчого заповіту історика) Український історичний журнал, 2021.№ 1. С. 107 – 121.

103. Удод О. Українська історична дидактика: академічний дискурс. (До 80-річчя Інституту історії України) / за ред. Валерія Смолія. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2016.214 с.

104. Чубатий М. Українська історична наука (її розвиток та досягнення). Філадельфія,1971. 120 с.

105. Шанковський Л. Нарис української воєнної історіографії . Український історик,1970. Вип. 4. С.67–75.

106. Шанковський Л. Нарис української воєнної історіографії. Український історик. 1971. Вип. 3– 4. С.73–89.

107. Шанковський Л. Нарис української воєнної історіографії. Український історик, 1972. Вип. 3–4. С.55–71.

108. Шанковський Л. Нарис української воєнної історіографії. Український історик, 1973. Вип. 3–4. С.113–126.

109. Шанковський Л. Нові матеріали до історії визвольної війни 1917- 1920 рр. Український історик,1974. Вип. 4. С.99–103.

110. Шанковський Л. Нарис української воєнної історіографії. Український історик, 1975. Вип. 1– 2. С.45–69.

111. Шанковський Л. Нова праця про Українську Повстанську Армію. Український історик, 1975. Вип. 3–4. С.120–124.

112. Шаповал Ю.І. Михайло Грушевський: еміграція й повернення в Україну (1919–1924).Український історичний журнал, 2016. № 6. С. 4 – 23.

113. Шубравська М. М. Д. І. Яворницький. Життя, фолькльористично-етнографічна діяльність. Київ: Наук. Думка, 1972. 252 с.

114. Шурат В. Філософічна основа творчості П. Куліша: в 25-ліття

смерті письменника. Львів: Друк. «Діла», 1922. 132 с.

115. Яковлів А. До питання про автора «Історії Русів».ЗНТШ. Львів, 1937. Т. 154. С. 103 –104.

116. Яцимірський О. Науковий збірник, присвячений професорові Михайлови Грушевському учениками і його прихильниками з нагоди його десятилітньої наукової праці в Галичині (1894-1904) Видання комітету у Львові, 1906. Грушевський Михайло Сергійович. Твори: у 50 т. редкол.: П. Сохань (голов. ред), І. Гирич та ін. Львів: Світ,2016. Т.47. Кн.1. С.553–562.

117. Яремчук В. Українська історіографія: суспільно-політична історія. посібник. Острог: Острозька академія, 2017. 288с.

118. Яремчук В. Образи історії Української історіографії в історичній науці України середини 1950-х – початку 1970-х років. Історіографічні дослідження в Україні. Київ: НАН України. Ін-т. іст. Укр,2008. Вип.18. С.59– 88.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. http://www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. Бібліотека КНУБА http://library.knuba.edu.ua
3. Історична правда URL:https: // www.istpravda.com.ua/
4. Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. Сторінка кафедри політичних наук та історії. Сторінка Дисципліна «Історіографія історії України URL:https: // org2. knuba.edu.ua/course/view.php?id=2648
5. http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html–- каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
6. http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html - каталог національних бібліотек країн світу
7. http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html - каталог електронних бібліотек України

8. http://allbest.ru/union/ - перелік безкоштовних бібліотек повних текстів
9. http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30 - енциклопедії та словники
10. http://www.vuzlib.net -економіко-правова бібліотека (оцифровані підручники)
11. http://www.nbuv.gov.ua/online-2010/ - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського
12. http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ - електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського
13. Fontes is a database of online, open-access resources for original research on the history of Ukraine. Harvard University https: // sourcesukraine. huri.share. library. harvard. edu/items/ browse? collection=1

Навчально-методичне видання

ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
до вивчення вибіркової компоненти
для здобувачів ступеня доктора філософії
спеціальності В 9 «Історія та археологія»
денної та заочної форм навчання

Укладач **Єгоров** Владислав Володимирович

Випусковий редактор *Ю.М. Долгополова*
Комп'ютерне верстання *Ю.М. Долгополової*

Ум. друк. арк. 2,56. Обл.-вид. арк. 2,75
Електронний документ. Вид № 111/V-26.

Виконавець і виготовлювач

Київський національний університет будівництва і архітектури
Проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002